

(rajonas / miestas, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio (-ės) _____

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA IR LITERATŪRA

2018 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis

Teksto suvokimo, kalbos pažinimo ir vartojimo testas

2018 m. gegužės 28 d.

Trukmė – 1,40 val. (100 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar nėra užduoties sąsiuvinyje tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite vykdytojui.
- Įrašykite savo miestą / rajoną, mokyklą, vardą ir pavardę tam skirtoje užduoties sąsiuvinio vietoje.
- Rašykite aiškiai, įskaitomai, juodai ar tamsiai mėlynai rašančiu rašikliu. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atsakykite į užduočių klausimus glaustai ir aiškiai. Atsakymus sutalpinkite tam paliktose eilutėse.
- **Formuluokite atsakymus savais žodžiais.** Jei klausimas nereikalauja cituoti – necituokite.
- Atlikdami teksto suvokimo užduotis, stenkitės rašyti be klaidų.

PASTABA: neaiškiai parašyti, pribraukti atsakymai vertinami 0 taškų.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

	Maksimalus taškų skaičius	1 vertintojas	2 vertintojas	Galutinis įvertinimas
Teksto suvokimas	12			
Kalbos pažinimas ir vartojimas	16			
Galutinė taškų suma	28			

TAŠKAI

Vertinimo komisija: _____

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

TEKSTO SUVOKIMO UŽDUOTYS

Perskaitykite tekstus ir atlikite užduotis.

1 tekstas

Ieva Simonaitytė

AUKŠTŲJŲ ŠIMONIŲ LIKIMAS

(Ištrauka)

Tik tėvui dar nė kartą nepažiūrėjo sūnus į akis. Visada stengiasi nepalikti su tėvu vienas. Praėjo ne viena diena ir savaitė, o Šimonis dar vis nepriėjo sūnaus paklausti.

O sūnus, lyg tyčia, tai čia, tai ten vokiškai mekena. Ir kartą pagaliau, kastuvais nešini, išėjo tėvas ir sūnus į lauko galą.

Abu tyli, abu viena mintis kamuoja. Atsikosi tėvas, atsikosi ir sūnus. Daugiau nieko. Pagaliau Matas Šimonis nebeiškenčia: žinoti, žinoti!

Metė tėvas kastuvą, nutvėrė sūnų už pečių, – čia pastebėjo Matas, kad sūnus už jį jau šauniai didesnis ir petingesis, labai į brolių Etmoną panašus.

– Ar buvai, Etmonuk?

Etmonas rauslioja koja žemės grumstą. Ir kulnim trenkia, ir kastuvu kerta, – pasirodo, kad tai akmuo, aplipęs moliu.

– Buvau.

– Na, ir ką, kaip? – tėvo balsas dreba, nors ir menka šypsena stengiasi jo lūpas nušviesti.

„Kaži ar tai jau tėvas sensta? – pamanė sau Etmonas. – Juk tokiu drebančiu balsu jis niekada nekalbėdavo.“ Bet pagaliau jam lyg ir gaila, ir sūnus pažvelgė tėvui į akis:

– Buvau, bet nieko neberadau. Jokio bokšto nebebuvo, jokios girios anapus Įsros, jokio...

– Bet kapas sode? Vaike, kapas! – ne tėvo tai buvo balsas, bet didžiosios Šimonio sielos dejonė.

– Niekas manęs į sodą neįleido. Negana dailiai buvau apsirengęs. Ašėjau padaržėmis, maniau ką nors pamatyti. Vienas didelis ažuolas buvo darže, bet kapo jokio nebemačiau. Visai jau ne taip ten buvo, kaip tu pasakodavai.

Ir Matas Šimonis jau vėl turi kastuvą rankoj, ir dirba jis, ir kasa. Ne, dabar jau tėvas nebeieško sūnaus akių – žvilgiu klausdamas, ir tik retkarčiais žvelgia jis pietų link, iš kur atsipučia šiltas vėjas. Bet ten, toli padangėse, ūksta, rasi ir dėl to jis susirūpinęs.

Ir susyk gailisi Etmonas tėvo, kuris staiga toks senas atrodo.

„Būt reikėję geriau ką nors pameluoti, – krentasi Etmonas. – Juk iš jo pasakojimų žinau, kaip ten atrodė kitados.“

Bet ne, tėvui negalima meluoti. Juk ne meluoti tėvai jį augindami mokė. Visada tiesą liepė kalbėti, nors tai ir skaudu būtų. Ir kodėl negali tėvas užmiršti praeities? Juk vis viena nieko nebesugrąžinsi.

„Tėvas būtų nors šiek tiek prasidžiugęs, – graužia Etmoną sąžinė. – Juk jis patsai jau niekada nebenueis tenai, patsai jau nebeįsitikins, ar tikrai taip yra. Ir linksmai jis dabar su manimi šnekėtų; aš galėčiau tylėti. Betgi jau pasakyta, nebeatšauksi.“

Etmonas norėtų tėvą nuraminti, paguosti, tik nežino kaip. Jaunasis Šimoniukas ne didžiūnų rūmuose gimęs augęs, kur vaikai bajoriškai auklėjami.

Ieva Simonaitytė. Aukštųjų Šimonių likimas. www.saltiniai.info

Klausimai:

1. Išrašykite frazę, iš kurios teksto pradžioje atpažįstamas tėvo požiūris į tai, kas svetima.

_____ (1 taškas)

2. Ką nori sužinoti tėvas? Atsakykite remdamiesi visu Ievos Simonaitytės kūrinio „Aukštųjų Šimonių likimas“.

_____ (1 taškas)

3. Etmonas svarsto apie pasirinkimą sakyti tėvui tiesą arba pameluoti. Paaiškinkite, kodėl sūnui kilo toks klausimas, ir išsakykite savo nuomonę, kuris sprendimas jums atrodo geresnis.

_____ (2 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

— —

— —

— —

Iš viso (maks. 4 taškai)

2 tekstas

Jonas Mekas

ŽMOGUS BE VIETOS

(Ištraukos)

1947, gruodžio 24

Balos ir purvas nenori išdžiūti. Bet nebelyja.

Man 25 metai.

Dabar pirma valanda nakties, vadinasi, Kūčios¹ jau.

Vienas mėlynai žaliame kambary. Ir eglutė su pora žvakių ir blizgučių, išvingiuotų ligi apačios.

Šeima, stalas, namai... Ryšys su žeme ir žmogumi...

Sėdėt Kūčių vakare prie stalo ir matyt aplinkui savo artimus žmones, girdėt jų balsus... Ir matyt moteris ruošiantis, krosnį kūrenantis, garuojančius puodus, gerti tą ramią atmosferą. Ir pora gėlių gal ant stalo, ir katė, gal ir šuo po stalu...

Tiktai prisiminimai. Tiktai tai, ką ilgesys prišaukia...

Aš ėjau per gyvenimą aklai, bet viskas manin įsikibo, įsiskverbė. Kiekviena vieta, kiekvienas sutiktas žmogus, kiekviena nuotaika, balsai, kvapai ir spalvos – viskas įsikibo manin, man nežinant – kol vieną dieną viskas ima busti... Va, sėdžiu dabar vienas šitam mėlynam kambary, ir vėl viskas kyla, visi Semeniškiečiai atsistoja prieš mano akis, viskas.

¹ Kalėdų išvakarėse valgoma vakarienė

* * *

Dvidešimt penkerius metus išgyvenęs turėčiau, atrodo, jau imt tvirčiau vaikščioti žeme – bet kur tau! Atrodo, tik pirmus žingsnius tepradedu. A, sunku, sunku.

Ketvirtos Kalėdos svetur. Kada nors keista kam bus, kad žmogus dvidešimtame amžiuje gyveno ir nežinojo, ar jis dar turi tėvus, brolius, namus. Ir nesinori galvoti apie tai. Ir kai užmiršti, rodos, ir sielvarto dėl to nejauti. A, mes du, tai galim pakelti. Bet kaip tėvams? Senatvės buvo sulaukta visiems kasmet susirenkant aplink kalėdinį stalą. Ir staiga, vienais metais – suolai tušti. A, kaip visų veidai šviesdavo buvimu kartu! Kaip visi, balsas per balsą, savo įspūdžius pasakojos, dalinos. Ir kaip vakare lempos spinduliavimas bėgo per visų veidus. Baltais marškiniiais, įraudę ir šlapiais plaukais, su vantomis ir skambėdami kibirais, visi iš pirties pargrižta ir sėdas prie garuojančių kopūstų ir dešrų. Ir kai vėliau kiekvienas eina į savo lovą, į kamara ar priemenę, tėvas ir motina, vieni likę gryčioj, iki vidurnakčio girdi dar neužmiegančių šnibždėjimą ir juokus, čiuzėjimą. Kol viskas nutyla – kad užmigę naujai užsivilkτους marškinius, ant šviežiai prikimštų, čežančių čiuzinių, ir galukojė, ant suolų ir geldose kvepiančių kalėdinių pyragų – geltonų, kiaušiniai apteptų.

1947, gruodžio 25

Vienatvė. Ne tada ji, kai būni vienas vakare prie stalo ir galvoji, kad esi labai vienas; bet tada, kai staiga randas tavy tiek neišsakytų žodžių, ir tu nori juos ištart, ir tu sėdi ir neturi kam. Kad nereikėtų būt vienam, nueini pas kaimyną ar pažįstamą. Bet kur nueit, kad nejaustum vienatvės, nesijaustum vienišas? Ji staiga pabunda tavy, kai aplinkui didžiausias žmonių judinys². O nuo neišsakytų žodžių kasdien sunkiau, jie klojas vienas ant kito, jie slegia ir sunkėja, sunkėja. Ir tu nežinai, kada jų svorio neišlaikysi ir kas bus tada, kai nebeišlaikysi.

² judinys – sujudimas, sumišimas, sąjūdis

REMINISCENCIJA³

Mama pirmoji atsikeldavo. Tai jos trumuliai⁴ atsargiai, kad nepabudintų vaikų, skambalavo išeinant melžti karvių. Ją girdėdavom virtuvėje niūniuojant, prie pusryčių virimo. Ji niūniudavo visur ir visad. Senos rypuotinės, ji sakydavo. O, kokia tai būdavo graži muzika, taip pro miegus, pusiau miegant, ar akis vos pravėrus. Tas niūniavimas susiliejo su ką tik sapnuota, su dangiška. [...]

O, negražint! Viskas taip nesulaikomai, Rytų ir Vakarų slegiama, bėga! Nesugražint nei medinių velenų, nei klevais suaugusių sodžių, anei tų žodžių! Nesugražint ant medžlapio lapų kepamos duonos. Nieko nebesugražint. Tik ilgesys vienam kitam, kuriam ašaros arčiau. Vis labiau, vis labiau užsidaro elipsė.

³ reminiscencija – prisiminimas

⁴ trumulis – indas, virdulys

1948, sausio 10

Nūdna⁵ kiek kambary. Sėdžiu, va, žiūriu pro langą. Lauke droblius⁶, pasiutęs vėjas, skambina volioja skardines ir suka undarokus⁷, žmonės eina skersom, užsukę veidus. Debesys – kaip eina debesys, pilni drėgmės ir šalčio! Ir va, sėdžiu ir galvoju: o kaip debesys dabar ten eina, prie Nemunėlio, prie mano Papilio. Tikrai liūdna kartais, ir darais sentimentalus kiek – bet ar sentimentalumas irgi nėra realybė, kaip ir visa kita? Liūdna, tai nieko nepadarysi. Gali nuduot ir linksmą, ir optimistą, drąsuolį – vis tiek tau paširdy toks ilgesys guli. Išsisukinėji, kalbi pats prieš save – bandai apsigauti, – bet mintys išduoda, ir sapnai, viskas išduoda tėvynės ilgesį. Kartu liūdna, ir ramies: štai, kol yra jos ilgesys, tikrai žinau, kad ją myliu.

⁵ nūdna – nuobodu

⁶ droblius – lietus su sniegu, šlapdrība

⁷ undarokas – sijonas

Jonas Mekas. Žmogus be vietos. www.saltiniai.info

Klausimai:

4. Koks šio teksto žanras?

_____ (1 taškas)

5. Tekstas rašomas metų sandūroje. Kodėl būtent šiuo metu Jonas Mekas atsimena šeimą ir gimtinę?

_____ (1 taškas)

6. Apibūdinkite prieštarinę ilgesio poveikį.

_____ (2 taškai)

7. Parašykite rišlų argumentuotą atsakymą, **kaip vertinate** esminę **abu tekstus** siejančią mintį.

_____ (3 taškai)

Čia rašo
vertintojai

1 2

— —

— —

— —

— —

Iš viso (maks. **7 taškai**)

8. Pasitikrinkite atsakymus. Vienas taškas skiriamas už kalbos taisyklingumą visuose teksto suvokimo užduoties atsakymuose.

Iš viso (maks. **1 taškas**)

Taškų suma už teksto suvokimo užduoties (maks. **12 taškų**)

KALBOS PAŽINIMO IR VARTOJIMO UŽDUOTYS

1 užduotis. *Irašykite praleistas raides, skliaustuose esančius žodžius parašykite kartu arba skyrium.*

Nuo neatmenamų laikų žmogaus smalsumas g__nė jį į giliausius tarp__klius ir ant smailiausių virš__kalnių, tačiau prirėkė kelių milijonų metų, kol jam pavyko pasiekti svajonę – (ne / vien) _____ pakilti į orą, bet ir nufotografuoti tai, ką išvydo.

Karolis Janulis savo pirm__sias fotografijas iš oro padarė skri__damas oro balionu. Tiesa, tuo fotomenininkas neapsiribojo – jis (ne / tik) _____ kopė kuo auk__čiau, bet ir šturmavo dangų motorinėmis skraidyklėmis. Būtent tuo metu atsirado techninė galimybė „būti paukščiu“ papra__čiausiai stov__nt ant žemės, į dangų skriejant ne fotografui, o jo valdomam dronui (bepilot__skraidyklei).

2015-aisiais tik keler__s metus fotografija užs__mantis tarptautinio verslo specialistas K. Janulis įsig__jo droną, o visai netrukus jo suk__rtos fotografijos pasklido po pasaulį nuo __ietų __merikos iki __inijos.

Prie jūros dažnai stebime dangų skrodž__nčias žuvėdras ir sav__s klausiamo: ar norėčiau būti paukščiu? Koks (vis / gi) _____ tas skrydžio jausmas?

Žvil__snis iš paukščio skrydžio seniai n__ra tik sparn__čių prabanga – smalsiai daikom__si pro lėktuvų, skraidyklių, malūnsparnių langus, daug__lis entuziastų įsig__ja bent m__gėjiškus dronus, o patys tingiausieji gali tiesiog klaksėdami kompiuterio pelę sklęsti virš žemės.

(3 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

2 užduotis. *Pagal nurodytus požymius apibūdinkite kalbos dalis, užpildydami tam paliktus langelius.*

Svarbiausia, septintajame dešimtmetyje buvo įdiegti pokyčiai gyvenamųjų namų architektūroje.

Žodis	Kalbos dalis/veiksm. forma	Giminė	Skaičius	Linksnis	Laikas	Laipsnis
Svarbiausia			–	–	–	
septintajame					–	–
įdiegti						–

(1,5 taško)

Čia rašo
vertintojai
1 2

3 užduotis. *Sutartiniais ženklais pažymėkite pabrauktų žodžių reikšmines dalis.*

Senujų tikėjimų ženklų galima užtikti mūsų ankstyvuosiuose kūriniuose.

Sutartiniai ženklai, kuriais žymimos reikšminės žodžio dalys:

- priešdėlis ▸
- šaknis ˇ
- priesaga ^
- jungiamoji balsė O
- sangrąžos dalelė _
- galūnė □

(1,5 taško)

Čia rašo
vertintojai
1 2

4 užduotis. Kur reikia, padėkite trūkstantus skyrybos ženklus.

Kai viskas sekasi ir gyvenimas rieda sklandžiai skambinu tėvams kas savaitę. Bent kiek praretėjusius skambučius mama regis iškart pastebi. Močiutė buvo iš tų žmonių kurie nesinaudojo telefonais. Ji sakydavo Kam čia reikia Man kito laiko žmogui dabar taip pat beprasmiška naršyti po socialinius tinklus ryjančius jų gerbėjų laiką. Vyniojant ilgą feisbuko pranešimų juostą apima keista melancholija įsivaizduoju jog stebiu draugus iš saugios slėptuvės arba sapno. Kartais gyvenimas feisbuke išties atrodo kaip iš sapno o jeigu sapnas įdomesnis už budrumo būseną geriau neatsibusti. Gal skubame save ištrinti iš tikrojo gyvenimo ir kuriame savo istoriją tikėdamiesi kad ją kas nors persiūs kitiems ir mes tapsime svarbia kitų dalimi? Išvydusi savo nuotraukas feisbuko draugų paskyrose nugirdusi istoriją apie save iš svetimų lūpų labai nustembu. Jeigu kitų tiesa apie mane atrodo išgalvota tai ar visa ką apie save galvoju irgi gali būti prasimanymas? Atsakymų nesudėliočiau nei į porą sakinių nei į porą knygų. Vis dėlto rašant net ir nereikšmingi gyvenimo faktai man svarbūs. Tada jie pakeitę savo pavidalus patenka į literatūrą.

(5 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

5 užduotis. Sintaksiškai išnagrinėkite sakinį sutartiniais ženklais pažymėdami sakinio dalis.

Berniukas – naujokas, todėl bijodamas suklysti stebi kūrenančią krosnį šeimninę ir laukia pritarimo.

Sutartiniai ženklai, kuriais braukiamos sakinio dalys:
veiksnys, tarinys, papildinys, aplinkybė, pažyminys

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—

6 užduotis. Kairėje pateiktus žodžius pavartokite nurodyta forma.

(0) <i>būti</i> – ties. n., es. l., 3 a.	O gal kiekvienam likimo (0) _____ yra
(1) <i>užrašyti</i> – dal., neveik. r., bev. g., es. l.	(1) _____: kad ir kiek
(2) <i>blaškytis</i> – veiksm., tar. n., vns., 2 a.	(2) _____, vis viena ateisi ten, kur reikia. Taip nutiks ir Oskarui, bet negreitai. Kol
(3) <i>niekinti</i> – priev.	kas šiam (3) _____ į pasaulį žvelgiančiam jaunuoliui rūpi suprasti, ką galvojo, ką jautė žmonės prieš kelis tūkstančius metų
(4) <i>kirsti</i> – pusdal., vyr. g., dgs.	(4) _____ žodžius dabar jau
(5) <i>apsamanoti</i> – dal., veik. r., būt. k. l., mot. g., dgs., viet. l.	(5) _____ keramikos plokštėse.

(2,5 taško)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

7 užduotis. Pabraukite frazeologizmą ir paaiškinkite jo prasmę sakinyje.

<i>Sakinys</i>	<i>Frazeologizmo prasmė</i>
Gal išėjus almanachui atsivers akys, turėsime su kuo palyginti ir įsitikinti, kas gerai, o kas blogai.	

(0,5 taško)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—

Taškų suma už kalbos pažinimo ir vartojimo užduotis (maks. 16 taškų)		
--	--	--

Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotims rengti naudota literatūra:

Sigitas Geda. Ežys ir Grigo Ratai. Vilnius: Vaga, 1989. www.tekstai.lt

Milda Kiaušaitė. Šešėliai, metantys žmones. www.nemunas.net

Marcelijus Martinaitis. Mes gyvenome: biografiniai užrašai. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2009.

Valdas Papievis. Vienos vasaros emigrantai. Vilnius: Baltos lankos, 2003.

Edgar Allan Poe. Raudonosios mirties kaukė. Vilnius: Alma littera, 2006.

Dalia Staponkutė. Iš dviejų renkuosi trečią. Vilnius: Apostrofa, 2014.

TESTO VERTINIMAS TAŠKAIS

Užduotys	Maks. taškų skaičius	Vertinimas	
Teksto suvokimas	12		
1–3 klausimai	4		
4–7 klausimai	7		
Taškas už kalbos taisyklingumą	1		
Kalbos pažinimas ir vartojimas	16		
1 užduotis	3		
2 užduotis	1,5		
3 užduotis	1,5		
4 užduotis	5		
5 užduotis	2		
6 užduotis	2,5		
7 užduotis	0,5		

Testo vertinimas taškais	28		
--------------------------	-----------	--	--